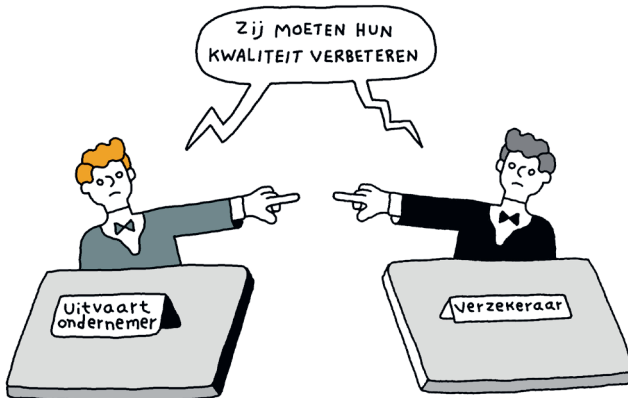

Voorwoord

Eind 2017 verscheen mijn vorige boek *Laat je niet kisten door de commercie. Een mooie uitvaart voor elk budget*. Over hoe je een uitvaart mooi, eigenwijs, liefdevol en juist daardoor betaalbaar kunt organiseren. En over hoe ze in de uitvaartbranche soms bedenkelijk ver gaan in hun jacht op klandizie en kosten opdrijven, gebruikmakend van de huilerigheid en vermoeidheid van de nieuwbakken nabestaanden.

Als we in een winkel aan het zoeken zijn vraagt er al snel iemand ‘kan ik u helpen?’. Je weet dat er geen hulpverlener op je afkomt, maar een verkoper. Geen probleem, want elke klant wéét dat hij met een verkoper van doen heeft. De uitvaartverzorgster in dienst van de verzekeraar is ook een verkoper. En dat is wél een probleem, omdat nabestaanden kwetsbaar zijn én door kennisgebrek geen idee hebben welke kostbare besluiten ze er in een uurtje doorheen jassen.

Verzekeraars hebben baat bij dit gebrek aan kennis. Bij uitvaartondernemers is het verschillend. Een deel van de uitvaartbranche juichte mijn roep om ten minste meer transparantie toe, een ander deel was, op zijn zachtst gezegd niet blij. Op vergaderingen van verenigde uitvaartondernemers werd geklaagd: “Ik kwam binnen bij een melding en daar lag dat boek van Henselmans op tafel. Ik was de regie meteen kwijt!”, vernam ik uit betrouwbare bron. Leuk om te horen, want dat hoopte ik nu precies te bereiken: dat consumenten beter geïnformeerd kiezen. Niet alleen tussen fineer of eikenhout, maar vooral voor een bepaalde uitvaartonderneming die de klant de regie laat houden. Meer eigen keuzes en regie blijkt beter voor de verwerking én voor de portemonnee.

De branche kiest ervoor vooral onderling ruzie te maken. De grote bedrijven/verzekeraars toeteren rond dat de kwaliteit beter zou moeten... bij de concurrent. Zij willen hun eigen keurmerk wettelijk verplichten. Op die manier keurt de slager niet alleen zijn eigen vlees, maar vooral dat van de concurrent.

Dat patroon zet zich voort ná de uitvaart. Veel mensen hebben geen idee welke klussen er op ze af komen, noch bij wie je terecht kunt met welke vraag. En wat dat kost. En wie financieel belang heeft bij het verstrekken van bepaalde adviezen. In dit boek wordt dát op een rijtje gezet, samen met ervaringsverhalen (de goede inspirerend, de slechte als waarschuwing). Je zou moeten weten wat je makkelijk zelf kunt, en wat je juist beter aan de profs kunt overlaten. Het kan zijn dat hulp inschakelen in een vroeg stadium ruzie en onnodige kosten voorkomt.

Dit was dramatisch goed te zien in een uitzending van *Meester Frank Visser doet uitspraak* in oktober 2018. Het fragment kun je zien via <https://tinyurl.com/Meester-Visser>.

Dit gun je nu echt helemaal niemand. We willen eerlijk en zonder ruzie de zaken afhandelen. Zodat we tevreden op de afwikkeling kunnen terugkijken, en de nagedachtenis van de overledene kunnen koesteren.

Marieke Henselmans, september 2019

Hoofdstuk 1

De eerste weken na de uitvaart

Na een sterfgeval beland je als nabestaanden in een soort tunnel. Je kunt nauwelijks bijkomen, omdat de zaken die met spoed geregeld moeten worden zich opstapelen. Waar moet de overledene heen, wel of niet opgebaard, begraven of gecremeerd, wat komt er op de rouwkaart en wie krijgen die? En krijgen ze hem wel op tijd? Gelukkig vliegen die eerste vijf, zes dagen voorbij.

Dan is het zover: de dag van de uitvaart. De familie is verdrietig én nerveus, zoals bij elke gebeurtenis waarbij een boel georganiseerd moet worden. Een eenmalige gebeurtenis bovendien, je kunt het niet overdoen. Hopelijk ging het zoals jullie voor ogen hadden. De klokken luidden, de kist werd gedragen, de gekozen muziek klonk, er werd mooi gesproken, soms met verstikte stem, maar dat gaf niet. Daarna was de condoleance, de koffie en de cake, of de wijn en de hapjes. De complimenten (“echt prachtig gesproken”) en het weerzien van vrienden en familie die je lang niet zag. Ergerissen (als die er waren) verdwenen naar de achtergrond. Als de condoleance plaatsvond in een crematorium moesten jullie snel plaatsmaken voor de volgende groep verdrietige bezoekers. Was het op een andere locatie, dan konden jullie spreken met de bezoekers zolang het uitkwam.

Maar hoe dan ook kwam het moment dat de laatste bezoekers vertrokken en dat jullie, de naaste familie en vrienden, overbleven. Ook jullie moesten napraten. Vaak gaat de familie naar het huis van de overledene of naar een restaurant, uit eten. Als het goed is voel je je verbonden: wat was het mooi, wat hebben we dat met

z'n allen goed gedaan. Vaak valt er een last van je schouders: het is gelukt, het was een prachtig afscheid in de geest van de overledene.

Hoewel we donders goed wisten dat we ooit een uitvaart moesten organiseren waren we er totaal niet op voorbereid. Toch is het gelukt. Op precies dezelfde manier zijn we niet voorbereid op wat er ná de uitvaart te gebeuren staat. Er zit niet meer zo'n grote tijdsdruk op, dat scheelt. Maar de lijst met dingen die nog moeten en beslissingen die nog moeten worden genomen is lang. De uitvaartondernemer die je de eerste week bijstond en die je kon bellen met vragen is vertrokken en wacht niet lang met het sturen van de rekening. Hij (tegenwoordig ook vaak een zij) is klaar. Even voelde het alsof jullie ook klaar waren. Maar het volgende deel begint pas nu. In de post die je krijgt vliegen de vaktermen je om de oren. En wie gaat daarbij helpen? Een execu-wat? Daarom eerst even een stukje 'wat & hoe in nabestaandenland': de betekenis van enkele begrippen die steeds terugkomen. Je kunt ze het beste uit je hoofd leren.

1.1 Woordenboekje voor 'Nabestaands'

Aanvaarden erfenis

Als je een erfenis (zuiver) aanvaardt, krijg je jouw rechtmatige deel van alle goederen en schulden van de overledene. Je kunt actief en bewust aanvaarden, maar ook per ongeluk, dus onbedoeld. Als je bezittingen van de overledene meeneemt of een rekening betaalt met geld van de overledene (bijvoorbeeld met de en/of-rekening), heb je de erfenis al zuiver aanvaard. Als blijkt dat er ook schulden waren dan moet je die overnemen en met eigen geld aflossen. Als je de erfenis, ook al is het onbedoeld, door bepaalde dingen te doen zuiver hebt aanvaard, kun je dat in principe niet meer terugdraaien. Op verschillende plaatsen lees je hoe dit te voorkomen.

Beneficiair aanvaarden

Dit zou je kunnen vertalen als 'aanvaarden onder voorwaarden', namelijk de voorwaarde dat de erfenis voor jou positief uitpakt. Als je de erfenis beneficiair aanvaardt ben je **niet** aansprakelijk als

er schulden blijken te zijn. Ook niet als je eigen geld hebt. Je mag niets van de bezittingen meenemen, noch van de rekening van de overledene gebruikmaken, totdat zeker is dat alle schulden zijn betaald. Minderjarigen en wie onder bewind staan moeten een erfenis sowieso beneficiair aanvaarden. Als je de erfenis beneficiair aanvaardt, moet je de erfenis wel volgens regels afhandelen. Je kunt een erfenis ook verwerpen.

Boedel

Het gehele bezit van een persoon, in dit boek de overledene, al zijn geld, goederen en schulden. Niet te verwarren met inboedel (spullen die in een huis staan).

Erfgenaam

Is degene die gaat erven.

Erflater

Degene die na overlijden dingen/geld gaat nalaten.

Erfenis verwerpen

Je kunt een erfenis weigeren, ofwel verwerpen. Je bent dan niet verantwoordelijk voor de nalatenschap en niet betrokken bij de afwikkeling ervan. Je krijgt niets, maar bent ook niet aansprakelijk voor schulden. Als je de erfenis verwerpt ben je geen erfgenaam meer. Dat betekent dat je geen schulden hoeft te betalen, maar je mag ook niets hebben, zoals foto's of andere spullen.

Executeur (testamentair)

Degene die in een testament is aangewezen om de nalatenschap af te handelen. Vóór 2003 kon je ook een executeur aanwijzen per codicil, een handgeschreven brief. Codicillen van voor 2003 zijn nog geldig. Sinds 2003 kan je alleen een executeur aanwijzen per testament. Alleen de erflater kan een executeur aanwijzen. De wettelijke regel is dat alleen hij/zij de nalatenschap mag beheren,

schulden moet voldoen en legaten mag afgeven. De bevoegdheden mogen in het testament worden beperkt of uitgebreid. Er kan een familielid worden aangewezen, maar ook een professional, zoals een notaris of register-executeur. Is er geen executeur dan zijn alle erfgenamen gezamenlijk bevoegd.

Kwijting en décharge

Elke executeur zal als hij/zij klaar is met zijn werk schriftelijk verantwoording moeten afleggen aan de erfgenamen. Als de erfgenamen dit voor akkoord tekenen wordt er kwijting en décharge verleend. De executeur is klaar en kan later niet meer aangesproken worden.

Notaris

Houdt zich bezig met het opstellen van hypotheeken en leveringsaktes bij de aankoop en verkoop van huizen, het opstellen van testamenteen en het wijzigen ervan, het opstellen van voogdijregelingen voor kinderen als sprake is van een geregistreerd partnerschap of huwelijksvoorwaarden, en met aktes van verdeling bij scheidingen. De aktes en testamenteen van een notaris worden in archieven opgeslagen en zijn dus altijd op te vragen en terug te vinden. Voor bepaalde akten is een notaris dus beslist nodig. Andere taken kunnen we goedkoper en vrij makkelijk zelf, of uitbesteden, bijvoorbeeld aan de register-executeur.

Register-executeur

Dit is een financieel geschoolde professional, gespecialiseerd in het afhandelen van administratie, belasting en erfenis. Hij/zij biedt mogelijk ook bemiddeling bij ruzie (*mediation*). Zij kunnen geen akten inschrijven of testamenteen opmaken, maar wel afschriften opvragen. De register-executeur kan vooraf (dus bij leven) met een klant wensen vastleggen en na overlijden ook door nabestaanden ingeschakeld worden. Een register-executeur moet zich houden aan een gedragscode en ingeschreven staan in een speciaal register.

1.2 De eerste valkuilen

Voor het afhandelen van alle zaken na een overlijden maakt het veel uit wáár iemand is overleden.

Als dat in een verzorgingstehuis is moet je extra opletten. Soms kan de overledene worden opgebaard op de eigen kamer in het verzorgingstehuis. Het is om meerdere redenen fijn als de overledene op de kamer opgebaard mag worden. Het betekent minder ‘gesleep’, meer rust voor de nabestaanden die genoeg aan hun hoofd hebben, en minder vervoerskosten. Bovendien betekent het dat de kamer pas na de uitvaart zal worden ontruimd. Dit is gevoelsmatig en praktisch een fijne volgorde: eerst de uitvaart regelen, dan de kamer ontruimen. Als de overledene in een verzorgingshuis woonde zijn er twee dingen die je moet zien te voorkomen: dat je de kamer te snel moet ontruimen, met als gevolg dat je onbedoeld een erfenis aanvaardt die je niet wil.

Kamer (te) snel moeten ontruimen

Helaas zijn er verzorgingshuizen die vragen de kamer al binnen 2 of 3 dagen na het overlijden van de bewoner te ontruimen, of gebruikelijker, na een week. Dat is dus vóór de uitvaart of pal erna. Het snel moeten ontruimen van een kamer in een verzorgingstehuis zorgt voor veel stress en ruis in de week tussen overlijden en uitvaart. Het is onbegrijpelijk dat hier geen harde wetgeving over is, want overhaast ontruimen kan verstrekkende gevolgen hebben. Zoals bij Marianne, die op verzoek van het verzorgingshuis de kamer van haar overleden vader ontruimde. Dat kwam de familie duur te staan.

Onbedoeld erfenis aanvaarden

Door een combinatie van factoren moesten wij na het overlijden van mijn vader € 65.000 betalen.

Mijn ouders waren gescheiden. Mijn vader was opnieuw getrouwd, op huwelijkse voorwaarden. Hij kreeg nog 100.000 gulden van zijn tweede vrouw, en hij had geleend bij haar vader, ook 100.000 gulden. Mijn vader heeft steeds tegen ons gezegd dat die twee zaken tegen elkaar zouden worden weggestreept, en dat alles goed geregeld was. Mijn vader zat in een verzorgingstehuis toen hij overleed. Hij is heel goed verzorgd, zeker in de laatste weken bouw je een warme band op met de verpleging. Dus toen ze na zijn overlijden vroegen of wij de kamer zo snel mogelijk konden ontruimen hebben we dat gedaan. Zijn tweede vrouw was al eerder overleden. In haar testament bleek nog te staan dat mijn vader een schuld had bij haar vader. Dat die schuld na haar overlijden zou worden verrekend met de huwelijkse voorwaarden was niet beschreven of vastgelegd. Door een broer van de tweede vrouw werden wij toen via een notaris aangesproken op die schuld, vermeerderd met successierechten. En omdat we de kamer op verzoek van het tehuis hadden leeggeruimd, hadden wij de erfenis al aanvaard. We konden de erfenis niet alsnog beneficiair aanvaarden. Ik heb aan diverse notarissen advies gevraagd, maar er was niets meer aan te doen. Omdat mijn vader het tegen elkaar wegstrepen van de bedragen niet heeft vastgelegd en die schuld nog wel in het testament stond, en omdat wij de erfenis hebben aanvaard (door spulletjes mee te nemen) moeten wij nu € 65.000 betalen. Laat dit alsjeblieft een waarschuwing zijn. Wij hadden moeten controleren of het klopte wat mijn vader zei (dat het verrekend was) en wij hadden de kamer op zo'n manier moeten leegruimen dat het niet het aanvaarden van de erfenis betekende. Heel zuur allemaal, vooral omdat mijn vader die schuld al had afgelost.

Wat is hiervan te leren?

1. Als toekomstige erfgenaam doe je er goed aan om bij dit soort verhalen (“vader zei dat het geregeld was”) te vragen of -en zo ja wáár- deze afspraken zijn vastgelegd. Indien blijkt dat dat toch niet is gebeurd: vader vragen dit alsnog te doen.
2. Erfgenamen moeten kunnen bewijzen dat de overledene geen schulden had. Bij twijfel hierover kun je een briefje opstellen waarin de erfgenamen verklaren dat ze de nalatenschap beneficiair willen aanvaarden. De brief moet worden vergezeld van een lijst van alle bezittingen en banksaldi. Je kunt een inboedel ook laten taxeren, dat scheelt een hoop werk. Het gaat erom dat een rechter een officieel stuk moet hebben waarmee de waarde van de bezittingen wordt aangetoond. Dit verzoek moet je (het liefst persoonlijk) afgeven bij de griffie van de rechtbank. Je betaalt dan griffierechten van circa € 130 en het voordeel is dat je direct een ontvangstbewijs meekrijgt. Welke rechtbank je moet hebben zie je hier: <https://www.rechtspraak.nl/Organisatie-en-contact/Organisatie/Rechtbanken/>. Als je dit via de post doet moet je er een stuk langer op wachten. Deze methode staat stap voor stap beschreven op de website van het Juridisch Loket: www.juridischloket.nl/familie-en-relatie/erfenis/beneficiair-aanvaarden/.

